

CAPUT VII.

UTRUM POTENTIA HABITU INFUSO PRÆDITA SIT CAUSA PRINCIPALIS SUI ACTUS.

1. Ex potentia, et habitu consurgit unum principium. — Expedivimus priorem partem nostræ sententiæ, in qua cum prima opinione relata capite præcedenti convenimus; nunc de altera parte dicendum est. Et imprimis supponimus, ex dictis in cap. 5, potentiam non solum efficere actum per habitum infusum, sed etiam per suam entitatem et innatam virtutem; ita ut ex potentia et habitu consurgat unum principium proximum adæquatum, respectu cuius tam potentia quam habitus potest dici partiale principium partilitate causæ, ut aiunt. Si ergo hoc integrum principium consideretur ex parte habitus, non est dubium quin sit principium principale. Nemo enim negavit, nec negare potest quin habitus per se infusus, eo modo quo est principium actus supernaturalis, sit principium principale illius, quia propria et connaturali virtute in illum influit, habetque rationem aliquam potentiae ejusdem ordinis cum actu, et majoris perfectionis in genere entis, quantum credi potest, et ad hoc datur naturali potentiae ut, quantum fieri potest, supplet defectum activitatis ejus, et propterea illi, tanquam proprie cause secundæ, debitus est concursus supernaturalis ordinis ad eliciendum actum proportionatus, ac denique ratione talis habitus dicitur actus fieri ab homine connaturali modo, ut de visione beatifica latius in allegato libro dixi. De hoc ergo principio considerato ex parte habitus, nulla est controversia.

2. Difficultas. — *Rationes partis affirmantis influxum potentiaz esse ab illa, ut causa principalis.* — Difficultas vero est an influxus ille quem præbet potentia ex parte sua, etiam sit ab illa ut a principio principali ratione habitus, vel semper sit ab illa ut ab instrumento. Videri enim potest primum, tum quia jam illa potentia agit per principium principale intrinsecum, et sibi inhærens; tum etiam quia jam agit connaturali modo, et per concursum sibi debitum in ratione habitus; tum præterea quia, si proprius influxus talis potentiae non esset necessarius, sed fieri posset per solum habitum, tunc potentia informata habitu esset principium principale actus, sicut aqua calida est causa principalis proxima

calefactionis; ergo multo magis nunc erit potentia principium principale, quando non solum agit per habitum, sed etiam per seipsam; tum denique quia non videtur posse idem principium proximum et adæquatum partim esse principale, partim instrumentale.

3. Influxus potentiaz in actus supernaturales est ejusdem rationis, sive fiat cum habitu, sive sine illo. — Dico nihilominus influxum, quem potentia ex parte sua præbet in actum supernaturalem, ejusdem rationis esse, sive potentia sit informata habitu, sive non sit, ac propterea semper illum influxum esse a potentia ut ab instrumento divino. Probatur prior pars, quia habitus additus potentiae, licet addat illi novam virtutem activam superioris ordinis, non tamen immutat nativam vim potentiae, quæ realiter idem est cum illa; ergo nec potest habitus efficere ut influxus ille, quatenus immediate oritur a potentia, sit alterius rationis ab illo influxu, quem præstare posset eadem potentia immediate adjuta a solo Deo, quia, quod illud principium adjuvans potentiam sit inhærens vel non inhærens, parum refert ad variandum illum influxum, quia forma inhærens, ut dixi, solum addit activitatem inhærentem, non tamen facit ut activitas quæ est ex parte potentiae, sit major vel minor, vel alterius rationis. Et confirmatur ac declaratur, nam, quatenus potentia informata habitu, per se et immediate influit in actum, per aliquam potestatem sibi innatam et identificatam agit, quam non habet ab habitu; ergo, ut sic, agit per potentiam obediencial, et non per naturalem; ergo non aliter influit quam si absque habitu alio modo elevaretur. Antecedens videtur clarum; tum quia illa vis nativa non distinguitur ab entitate potentiae, habitus autem non præbet potentiae aliquid indistinctum ab illa; tum etiam quia ex illo influxu potentiae habet actus quod sit vitalis, potentia autem non habet ab habitu vim vitaliter operandi, ut supra ostensum est. Prima etiam consequentia facile ostenditur, quia in intellectu, verbi gratia, nulla est potentia nativa quæ habeat naturalem vim in actum supernaturalem, ut probatum est; ergo, etiamsi illa potentia sit conjuncta habitui, semper est tantum obediencialis, quantum ad activitatem ex parte sua præstandam, quandoquidem per habitum in se non immutatur, neque in se fit supernaturalis. Atque hinc tandem probata relinquitur secunda illatio simul cum altera parte assertionis. Nam, cum ille influxus sit ab ea-

CAP. VII. UTRUM POTENTIA HABITU INFUSO PRÆDITA SIT CAUSA, ETC.

41

dem potentia obedienciali, profecto est ejusdem rationis, etiam sub habitu, ac proinde est a potentia, ut ab instrumento, quia est ab illa, ut elevata ad agendum per obediencialem potentiam, et ultra sphæram ac mensuram naturalis activitatis.

4. Evasio Alvarez supra citati, disput. 68, num. 10. — Rejicitur. — At enim contrarie sententiae defensor, ut hoc nostrum fundamentum eludat, distinguit inter activitatem proximam et radicalem, dicitque, quamvis intellectus et voluntas secundum se nullam habeant naturalem virtutem proximam activam comparatione actuum supernaturalium, habere nihilominus radicaliter activitatem respectu eorumdem actuum, in quantum sunt vitales. Et iterum hoc magis explicans, dicit voluntatem non habere aliquam virtutem connaturalem, quæ natura sua, efficientia proxima et formalis, sit effectrix actuum supernaturalium, neque ut causa totalis, neque ut partialis, habere tamen virtutem connaturalem, radicalem et remotam, qua, supposita elevatione per formam activam supernaturalis, efficit, ut causa secunda principalis et totalis in suo genere, supernaturalis actus. Et hanc radicalem activitatem vocat inferius potentiam activam remotam, quia immediate non ordinatur ad agendum, sed inter illam et actum mediat habitus, vel auxilium quo reddatur proxime potens ad agendum. Si quis autem recte consideret, hac multitudine et novitate verborum obruitur veritas; ego enim fateor vix posse ex illis verbis colligi quam activitatem tribuat hic auctor animæ nostræ et potentias ejus, et quomodo difficultatem positam resolvat. Nam imprimis tribuit intellectui et voluntati activitatem remotam circa suos actus, quod apud alios Theologos legisse non memini. Et ideo interrogo an illa sit propria et per se activitas manans immediate ab ipsa potentia seu entitate ejus (ut res magis explicetur), an vero sit sola activitas habitus, ab illo tantum immediate procedens, et dicitur radicaliter vel remote procedere ab intellectu, solum quia in se habitum sustentat, et illo informatur. Si hoc posterius dicatur, verbis profecto eludimur, nam aperte negatur potentias propria et intrinseca activitas. Et profecto hunc sensum indicaverat idem auctor in alia quæstione, cap. præcedenti tractata, dicens habitum esse principium proximum, a quo procedit formaliter et proxime vitalitas actionum supernaturalium, licet radicaliter pendeat ab anima dante naturalem

vitam. Nam si agnosceret proprium et per se influxum potentiae in talem actum, facile intelligere posset inde habere actum vitalitatem, tanquam a principio intrinseco, et non tribueret illam principio extrinsecus advenienti, contra rationem vitae. Si ergo hic est sensus illorum verborum, per illa non solum non explicatur activitas principalis in his potentias, sed potius omnis vera activitas eis deneratur; nam illa activitas remota, sic explicata, non est vera aliqua activitas potentiae, sed est denominatio ab activitate alterius formæ existentis in potentia, sicut est calefactio respectu aquæ calidæ. Unde idem auctor, ut supra retuli, aquam calidam dicit instrumentaliter calefacere; ergo eodem modo deberet consequenter loqui de intellectu, si tantum remote in dicto sensu influit in hos actus. Denique, hoc sensuadmissio, impropriissime dicitur intellectus de se habere potentiam activam remotam ad credendum, verbi gratia; quis enim dicat aquam habere de se potentiam activam remotam ad calefaciendum, quia potest recipere calorem quo calefaciat? Alias eodem modo diceretur materia prima habere potentiam activam remotam ad generandum ignem, quia potest recipere formam quæ est illius generationis principium.

5. Fuga præclusa alterius sensus. — Quod si alter sensus eligatur, re ipsa non receditur ab illa sententia quæ tribuit his potentias proximam activitatem et formalem, sed verbis occultatur ad fugiendam difficultatem. Nam si activitas voluntatis est propria et per se, ac distincta ab activitate habitus, cur vocatur remota, et non proxima? Nunquid quia intercedit etiam habitus? At hoc non satis est; nam potentia visiva non elicit nec potest elicere visionem sine interventu speciei intentionalis, et tamen hoc non obstat quominus immediate eliciat. Et ratio utriusque est quia, licet inter potentiam et actum secundum possit intercedere aliis actus primus complens potentiam, nihilominus in ipso usu et actione non influit potentia per solam speciem, vel habitum, aut alium similem actum primum, sed etiam immediate per seipsam, alioqui solum materialiter se haberet, ut supra dixi. Et declaratur optime ex relatione dependentiae talis actus; terminatur enim immediate non solum ad habitum, sed etiam ad potentiam et ad speciem, si interveniat, sicut etiam terminatur immediate ad Deum, quia, licet sit causa prima, nihilominus immediate influit; ut, verbi gratia, in visione

beata, dependentia ejus ad suam causam efficientem adæquatam et totalem in omni genere, immediate terminatur ad lumen, et ad intellectum, et ad essentiam Dei habentem vicem speciei, et ad Deum, ut adjuvantem, et concurrentem; nam si ad aliquid horum non terminaretur per se et immediate, illud non esset causa efficiens per se talis actus, sed vel materialiter, vel dispositive, vel alio simili modo concurreret. Explicata ergo in hoc sensu activitate remota, re ipsa non differt a proxima, quam nos ponimus.

6. *Quæstio de nomine mittitur, et proprietas astruitur.* — Unde fit potentiam illam ad hoc genus activitatis, quæ remota ab eisdem auctoribus vocatur, eamdem esse cum illa quam nos vocamus inchoatam, et innatam, quæ (ut de nomine non sit disputatio) potuit vocari remota, quia per se sola non sufficit etiam in genere potentiae proximæ, et ita est quasi remota ab actu, donec per aliquid compleatur; nihilominus tamen sub alia propriissima ratione est proxima, quia in suo gradu respicit immediate actum in quem per seipsum apta est influere, si aliunde juvetur in eo quod sibi deficit. Ergo qui, in aliquo vero sensu et probabili loquendi modo, admittit in intellectu et voluntate potentiam activam remotam, in comparatione ad actus supernaturales, non potest negare proximam, prout a nobis explicata est, quia revera sunt idem; ut autem tollatur quæstio de vocabulo, vocetur potentia inchoata, dum tamen vere activa sit et per se influens in actum modo satis a nobis explicato; nam hæc terminorum æquivocatio cogit nos in hac rerum declaratione esse prolixiores. Nam re vera, admissum prædicto sensu et explicatione potentiae activæ, contradictoria dicit qui affirmat habere voluntatem potentiam remotam activam naturalem ad hos actus, et negat habere proximam a nobis explicatam. De hac ergo potentia inchoata, cum omnes dicamus esse innatam, et materialiter (ut sic dicam) naturalem, nos dicimus in agendo non efficere ut potentiam naturalem, sed ut obedientiale, ac proinde ut instrumentum. Adversarii autem dicunt agere ut potentiam naturalem et principalem; et, ne videantur nostris potentias tribuere activitatem naturalem et principalem proximam, quam ex se habeant, vocant illam remotam, et nunquam audent explicare qualis sit influxus ejus, nec an sit distinctus ab influxu habitus; ideoque aut veram activitatem in his potentias non agnoscunt, aut

necessario incident in inconveniens quod vitare cupiunt. Nam si nostræ potentiae vere ac per se efficiunt ut principalia principia proxima, necesse est ut de se habeant aliquam virtutem effectricem talium actuum, per modum potentiae naturalis et principalis, saltem partialis, cuius contrarium in præcedenti punto satis a nobis probatum est, et in hoc secundo demonstratum, ut credo, est, hunc modum agendi non mutari in influxu quem potentia habet ex parte sua, propter adjectionem habitus.

7. *Ad primam et secundam rationem dubitandi.* — Neque contra haec obstant rationes dubitandi in hoc punto proximo positæ. Ad primam enim dicimus quod, licet potentia informata habitu, per illum, tanquam per principium principale intrinsecum, operetur, nihilominus per illum non constitutur in ratione principalis agentis, nisi vel denominative et quasi materialiter, ut declaravi, vel ad summum partialiter, quia efficacia solius habitus non est integra, nec sufficiens, etiam in ratione principii proximi, ut etiam probatum est. Ad secundum dicimus, sicut ex potentia et habitu conflatur unum principium proximum adæquatum, quod partim principale est, partim instrumentale, ita illi correspondere concursum, qui, licet in se sit unus et simplex, virtute est multiplex, et respectu habitus, est connaturalis et pure generalis causæ primæ in illo ordine, respectu vero potentiae, simpliciter non est connaturalis, sed elevans illam ad altioremodum agendi, quam sit illi connaturalis, et hac ratione influxus potentiae manet semper instrumentalis. Quamvis, ex suppositione habitus, sicut actus dicitur connaturalis potentiae ut sic formatæ, ita et concursus potest dici connaturalis et debitus, non secundum se, sed ratione habitus.

8. *Dissolvitur.* — Ad tertium, primo negatur assumptum; nam si voluntas vel intellectus nihil per se ageret in actum, nisi per habitum, re vera nec principium principale nec instrumentale dici posset, sed denominatione tantum, vel ut causa per accidens, sicut Aristoteles loquitur, ut supra cap. 5 retulimus. Nunc autem, præter hanc activitatem quam potentia illo modo participat ab habitu, aliam in illa cognoscimus, quam per se, et intrinsecè habet, et illam dicimus esse instrumentariam, contra quam frivola est objectio sumpta ex hypothesi quod illa non detur, ut per se et ex dictis constat. Ad

quartum respondetur, non esse inconveniens quod adæquatum principium proximum ex instrumento et aliqua virtute principali coalescat, quando talis est perfectio ut per se et proxime ab utroque pendeat, propter varias quas habet conditiones, maxime quia et vitalis et supernaturalis est. Quod si quis instet, inquirendo an illud principium adæquatum sit dicendum principale vel instrumentale, respondeo dici posse mistum ex utroque. Vel certe, si cui placeat appellare principium principale proximum a principali virtute et forma, non contradicam, nec de voce contendam, dummodo modus proprius agendi potentiae non negetur, et unicuique quod suum est tribuatur.

9. *Respondetur ad primam rationem secundæ sententiae in cap. 6 propositæ.* — Superest ut ad principales rationes pro secunda opinione positæ, quæ de potentia tam cum habitu quam sine habitu operante procedunt, respondeamus. Ad primam, negando impræmis actionem instrumenti vitalis non posse ad actionem vitalem sufficere, quia, etiamsi potentia sit instrumentum, agit per virtutem intrinsecam et innatam, id enim etiam in naturalibus contingit, nam calor vitalis, ut instrumentum animæ, vitalem actionem operatur. Et in præsenti ostendimus intellectum influere per virtutem innatam, ac proinde intrinsecam, etiamsi respectu talis actus non sit principalis, quia nec naturalis, sed obedientialis; imo etiam dici potest illa virtus operativa immanenter (ut sic dicam), quia ita influit in actum, ut sit apta recipere formalem effectum ejus, quod est proprium actionis vitalis perfectioris gradus. Et hinc facile constat posse talem actum esse voluntarium, ut revera est omnis amor intrinsecus et per se ipsum, ut in superioribus cum D. Thoma docui. Nam licet sit amor supernaturalis, et sit a voluntate, ut ab instrumento divinæ gratiae, nihilominus est ab illo, ut principio intrinsecò se movente ad illum actum; et ideo merito dixit D. Thomas, ibi citatus, quod si voluntas ita moveretur ab alio, ut non se moveret, ejus motus non esset voluntarius: ibidem tamen subjungit idem Doctor sanctus, non repugnare voluntatem moveri ab alio, et moveare se. Et sic nos etiam dicimus non repugnare voluntatem se movere ab intrinsecò, et licet non se moveat ut principale principium etiam proximum, sed ut instrumentum gratiae Dei.

10. *Voluntas agit libere, etsi ut instrumen-*
tum agat. — Ad alteram partem de voluntate, respondemus posse voluntatem agere libere, etiamsi instrumentaliter agat, quia quamvis sit instrumentum, habet potentiam intrinsecam ad agendum et non agendum, vel ad contrarium agendum, in quo libertas consistit. Ad agendum quidem in præsenti materia habet voluntas activam potentiam, quæ licet obedientialis sit, est tamen vera, realis, intrinseca, et sufficiens ad agendum ab intrinseco ac vitali modo; et ideo ex hac parte sufficit ad actionem liberam: nam ex altera parte non deest potentia ad non agendum, vel agendi oppositum omnino naturalis, quia, licet voluntas ad eliciendos actus supernaturales naturalem virtutem non habeat, illa tamen non caret ad repugnandum illis. Atque ita etiam constat non deesse in his actibus moralem modum agendi ad meritum sufficientem, quia hic modus in honestate et libertate actus præcipue consistit, et utraque conditio in his actibus reperitur.

11. *Insurgit Alvarez. — Redarguitur.* — Prædictam vero responsionem a me alibi datum vidit prædictus auctor et eam impugnat; tum quia, ut sit actus liber, non satis est quod voluntas moveatur ab intrinseco cum vult non facere actum, sed etiam cum illum operatur; tum etiam quia, ut actus sit liber, non satis est quod sit vitalis, alias amor Dei in patria esset liber. Sed hæc immerito objiciuntur. Nam quod ad primum spectat, quis unquam dixit voluntatem non moveri ab intrinseco principio, cum operatur amorem charitatis, cum nos dixerimus operari vitaliter in eo amore, ut in secunda parte objectionis supponitur, quæ in hoc primæ repugnat; præser-tim cum ex professo probaverimus contra eosdem autores hos actus non esse vitales, nisi ut sunt a principio intrinseco. In hoc autem decipiuntur, quod putant hæc duo repugnare, scilicet, esse a principio intrinseco, et illud principium operari tanquam divinum instrumentum, cum tamen non repugnant, quia etiam intrinsecum principium potest Deus elevere ad agendum ultra naturalem sphæram, et eo ipso illo utitur tanquam instrumento, modo tamen illi accommodato et vitali, ut declaravi. Quod vero ad alteram partem attinet, multo minus a nobis cogitatum, nedium dictum est, ut actus voluntatis sit liber, satis esse absolute quod sit vitalis, sed solum satis esse ex ea parte, qua ad libertatem necessaria est potestas ad agendum, seu, quod idem est, ut in potentia elicente vita-

lem actum sit potestas ad suspendendum illum, vel contrarium operandum, qualis in voluntate invenitur, ut declaravi.

12. *Explicantur varia loca ex D. Thoma adducta.* — Ad confirmationem sumptam ex variis sententiis D. Thomæ, respondemus, in primo loco quæstionis 24 de Veritat., distinguere quidem D. Thomam instrumentum in proprie et communiter dictum, et prius dicit non habere internum principium sui motus, et ideo non posse agere libere, de posteriori autem affirmit posse habere principium intrinsecum motus, et esse instrumentum liberum. Et hoc ipsum etiam nos dicimus. Neque oportet ut ibi proprium distinguatur contra metaphoricum vel omnino improprium, sed distinguuntur contra commune, ut verba ipsa continent, et ideo etiam instrumentum liberum potest esse proprium instrumentum, id est, verum et distinctum a principali principio. In secundo loco quæstionis 3 de Potent., non tractat D. Thomas de generali ratione instrumenti, imo nec directe agit de causa instrumentalis, sed de concursu quem præbet causis secundis ad agendum, quem comparat motioni quorumdam instrumentorum. Quam doctrinam expendimus tractando de auxiliis; nam ad presens nihil refert, quia neque ibi neque alibi dixit D. Thomas de ratione instrumenti esse, ut solum deferat virtutem principalis agentis, quasi materialiter illam sustentando, et per illam solum denominative agendo, neque in se verum est, ut aliis locis sœpe tractavimus. In tertio loco, facio esse doctrinam D. Thomæ, de ratione instrumenti esse ut habeat propriam actionem præviam ad effectum principalis agentis, existimo vero id ad summum habere locum in instrumentis naturalibus, non tamen existimo esse necessarium in supernaturalibus, quæ divina virtute ad agendum elevantur, ut de sacramentis late tractavi. Deinde dico, etiam secundum Cajetanum et Thomistas, non esse necessarium actionem instrumenti propriam esse realiter distinctam ab actione principalis agentis, sed posse esse unam et eamdem, quæ secundum aliquam rationem sit propria, seu accommodata instrumento. Quæ doctrina sano modo intellecta hic accommodari potest. Nam idem actus, verbi gratia, amoris infusi, est a Deo principaliter infundente, et a voluntate instrumentaliter cooperante libere et vitaliter, ad quod satis est ut secundum generalem rationem amoris sit tanquam actio propria voluntatis, id est,

habens similitudinem et convenientiam cum actu, quem voluntas propria virtute potest efficere.

13. *Respondetur ad secundam.* — Secunda ratio procedit ex quadam terminorum æquivalvocatione, vel quia non distinguit in actu vitali rationem actionis, et passionis seu qualitatis quæ in potentia recipitur et illam informat, neque etiam distinguit varias denominaciones quæ ex his rationibus desumuntur. Dico ergo actionem credendi, verbi gratia, principaliter fieri a Deo, et instrumentaliter ab homine, et nihilominus denominare credentem hominem et non Deum, quia haec denominatio non sumitur ex sola actione, ut actio est, sed quatenus consummatur in receptione assensus informantis intellectum, qui per illum veritati creditæ adhæret. Assensus autem ille informat intellectum hominis, non Dei, et ideo hominem credentem denominat, et non Deum. At vero, si in illo effectu præcise consideretur ratio actionis seu emanationis a sua causa, sic eam denominabit ut a qua, non ut in qua sit; et sic etiam Deus denominabitur principalis effector talium actionum, quod in omni opinione necessario dicendum est; nam, sive homo in genere causæ proximæ concurrat principaliter, sive instrumentaliter, semper Deus, simpliciter loquendo, est principalius agens talem effectum; ergo ab illa actione sic denominabitur, quamquam fortasse nulla sit vox simplex imposta ad significandam denominationem sumptam ab illa actione, ut pura actio est; sicut inventur in calefactione, illuminatione, et aliis transeuntibus actionibus. Et hinc est ut Deus, concurrendo cum igne, vel sole, quæ sunt causæ principales secundæ, non minus denominetur calefacere quam illi; in præsenti autem non denominatur credens, aut intelligens, quia hæc verba non significant puram denominationem actionis, ut declaravi. Posset autem accommodari vox illuminationis, aut revelationis, vel infusionis, ad significandam denominationem ab illa actione, tantum ut actio est, et sic verissime dicitur Deus illuminare hominem, cum homo credit, vel infundere amorem, cum homo amat.

14. *Ad tertiam.* — Ad tertiam, respondemus negando majorem, scilicet, effectum non pendere formaliter, id est, per se, ab instrumento; nam causa instrumentalis vera causa est, vereque influit in effectum, alias nomine tantum et non re causa diceretur. Impossibile enim est instrumentum per se

influere in effectum, et effectum non per se pendere ab illo, vel in fieri, vel in conservari, juxta modum influxus, quia hæc duo correlativa sunt. Dico autem effectum per se pendere ab instrumento, quando ab illo fit. Nam idem effectus potest a Deo fieri per instrumentum, et sine illo; ut eadem gratia, que fit per sacramentum, potest fieri sine illo, et quæ facta est per sacramentum, sine illo conservatur; ideoque, ut gratia sit effectus sacramenti, non est necesse ut ab illo semper pendeat, sed quando ab illo fit. Hoc autem procedit et intelligendum est de ipso effectu, seu qualitate facta; nam si sermo sit de actione ipsa per quam fit effectus, medio instrumento, ita pendet intrinsece talis actio ab instrumento, ut sine ejus influxu neque esse neque permanere possit, quia actio non fit per aliam actionem, sed per seipsam manat a suo principio adæquo, et ideo non potest permanere sine habitudine ad idem principium, neque potest illa habitudo mutari, nisi ipsa mutetur.

15. *Applicatio superioris solutionis.* — Atque ita etiam in præsenti, intellectio infusa, verbi gratia, quatenus est actio quædam intellectualis et vitalis, omnino intrinsece pendet ab intellectu, etiamsi ad illam intellectus instrumentaliter concurrat, hoc enim nihil refert, ut declaravi. De qualitate autem illa quæ fit per talem actionem, controversia est an possit fieri a Deo sine intellectu, neene, vel (quod perinde est) an pendeat essentialiter a potentia, media actione vitali; sed quidquid in hoc dicatur, nihil ad præsens refert. Nam si (ut est probabilius) qualitas illa, saltem in abstracto sumpta, non pendet essentialiter ab actione vitali, jam cessat objectio, quia effectus ille non pendet essentialiter ab intellectu, licet actio pendeat. Si vero dependentia ab intellectu non solum est connaturalis, sed etiam essentialis ipsi qualitati, sic etiam respondebitur facile non repugnare quin illa dependentia esse possit a potentia instrumentaliter concorrente, quia de ratione intellectus solum est ut fiat interventu actionis vitalis: sieut vero intellectio, ut sic, abstrahit ab intellectione naturali et supernaturali, ita etiam abstrahit ab hoc, quod intellectus principaliter vel instrumentaliter concurrat, esto essentialie illi sit ut mediante intellectu fiat.

16. *Ad quartam.* — *Ad ultimam.* — Ad quartam rationem, respondemus eam solum probare potentiam informatam habitu infuso esse causam proximam principalem actus ex

UTRUM INFUNDANTUR JUSTIS TRES VIRTUTES THEOLOGALES, HABITALITER IN EIS MANENTES.

CAPUT VIII.

1. *Scopus capitii hujus.* — Quæ hactenus diximus solum ad commune genus habitus infusi operativi explicandum pertinent; sub hoc autem genere plures habitus, seu virtutes continentur, de quibus aliqua dicere sub ra-